

“Vidhya Vinyan Shobhate” Reg. No. MAH/10737/2000 (Public Trust)
Reg.No. F/10149/Latur

Mahatma Phule Gramin Vikas Sevabhavi Sanstha Sonwala's
**MAHATMA PHULE ADHYAPAK
MAHAVIDYALAY, JALKOT**
Tq. Jalkot Dist. Latur -413532

(Affiliated to Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded)

Website:www.mpcj.org

College Code-381

Email- mpcej21@gmail.com

Shri. Chandan S. Patil (M.A.(Eng.)B.Ed.
Secretary (Mob. 9421560280)

Dr. Gautam R. Gaikwad (M.A.,M.Ed.,Ph.D.)
Principal (Mob.9881915083)

B.Ed. Third Semester (Second Year)

BED CC 301 बाल्यावस्था आणि विकासाच्या अवस्था

(<https://youtu.be/hRASooRwsWA>)

Credits : 4

Units : 4

Hours : 60

Marks : 75+25

घटक -1 अध्ययनार्थ्यांची वाढ आणि विकासाचा अभ्यास (विकासाचे आकलन)

1.1 अनुवंश आणि परस्थिती(वातावरण), अर्थ, स्वरूप, अध्ययन अध्यापन प्रक्रियेतील महत्व :-

<https://youtu.be/eTwW4pootUw>

1.2 अध्ययनार्थ्यांची वाढ व विकास

अ) वाढ व विकास यामधील फरक :- <https://youtu.be/eTwW4pootUw>

ब) वाढ आणि विकासाची तत्वे :- https://youtu.be/1O2L_-4G29I

क) अध्ययन व विकास यामधील परस्पर संबंध :- <https://youtu.be/eTwW4pootUw>

ड) वाढ व विकासाच्या अवस्था :- <https://youtu.be/eTwW4pootUw>

इ) कुमारावस्था (कौमार्यावस्था): शारिरीक, मानसिक, भावनिक, नैतिक आणि सामाजिक संदर्भात :-

<https://youtu.be/XoB5rrzNmJE>

1.3समग्र विकासाच्या सुविधा :- कुमारावस्थेच्या संदर्भात (समाज, शिक्षक, पालक) शिक्षणावरील प्रभाव :-

<https://youtu.be/8vJlzWzI7ig>

1.4 विकासाची उपपत्ती - जीन पियाजे (बोधात्मक) <https://youtu.be/wALqLXcolyo>, कोहलबर्ग (नैतिक

विकास) <https://youtu.be/s7vhfNJxs44>

घटक -2 व्यक्तीभेद व व्यक्तिमत्व

2.1 व्यक्तीभेद (वय, लिंग, बुद्धीमत्ता, बहुविध बुद्धीमत्ता, भावनिक बुद्धीमत्ता, सामाजिक व आर्थिक

पार्श्वभूमी असणारे, अंतरमुखी, बर्हीमुखी) https://youtu.be/VoF_tvD0FJI

व्यक्तीभेद अपवादात्मक बालक <https://youtu.be/KbYWE1bcwT4>

2.2 व्यक्तिमत्वाचा अर्थ,स्वरूप,सकल्पना व प्रकार https://youtu.be/jMcAFmGf_6M

2.3 व्यक्तिमत्व विकासावर परिणाम करणारे घटक https://youtu.be/o_nnin1L44M

2.4 व्यक्तिमत्वाची (विविध) उपपत्ती :- प्रकार, अल्पोर्टची गुणत्त्व उपपत्ती, सिग्मन फ्राईडची उपपत्ती ,
अध्ययनार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्व विकासातील शिक्षकाची भूमिका <https://youtu.be/WkDPpZc6-Lo>

घटक - 3 वर्गखोलीतील अध्ययनार्थ्यांची अध्ययनातील विविधता व शिक्षण

3.1 अध्ययन शैलीतील विविधता

अ) अध्ययन शैलीचा अर्थ व संकल्पना

ब) अध्ययन शैलीचे प्रकार (दृक, श्रव्य, गतीबोधक)

क) अध्ययनावरील प्रभाव <https://youtu.be/6TE-M7CPdEk>

3.2 बहूसंस्कृतीवादामुळे झालेली विविधता

अ) बहूसंस्कृतीचा अर्थ व संकल्पना

ब) बहूसंस्कृतीमुळे निर्माण झालेली विविधता <https://youtu.be/Tgpa04nDZZU>

क) बहूसंस्कृतिक वर्गखोलीतील शिक्षकाची भूमिका <https://youtu.be/SnEsBaX1TTs>

घटक - 4 बाल्यावस्था आणि विकासाच्या अवस्था यांचा राजकीय, सामाजिक, संस्कृतिक संदर्भ/घटक

4.1 बाल्यावस्था आणि विकासाच्या आवस्था यांचा राजकीय संदर्भात अर्थ आणि प्रभाव

https://youtu.be/OUzxbq-M3_k

अ) राजकीय संदर्भ/घटक - लोकशाही, हुकुमशाही, कम्युनिस्ट (साम्यवाद) आणि समाजवाद शासन
व्यवस्थेची वौशिष्टे आणि त्यांचे शिक्षणातील सर्वसाधारण धोरणे

ब) बालक, स्त्री, अल्पसंख्याक, मागासवर्गीय जातीच्या विद्यार्थ्यांसाठी भारतातील शासकीय धोरणे व त्यांच्या
विकासावरील त्या धोरणांचा प्रभाव

4.2 बाल्यावस्था आणि विकासाच्या आवस्था यांचा सामाजिक संदर्भात अर्थ आणि प्रभाव

<https://youtu.be/IfXydmkJ9hU>

अ) सामाजिक संदर्भ/घटक - कुटूंब, शेजारी, समाज

ब) सामाजिक घटकाचे बाल्यावस्था व विकासाच्या अवस्थावरील प्रभाव

4.3 बाल्यावस्था आणि विकासाच्या आवस्था यांचा संस्कृतिक संदर्भात अर्थ आणि प्रभाव

https://youtu.be/zGI_e438HA8

अ) संस्कृतिक संदर्भ- सामाजिक मूल्ये, रुढी, परंपरा, सामाजिक संघटना/संस्था

ब) संस्कृतिक घटकाचे बाल्यावस्था व विकासाच्या अवस्थावरील प्रभाव

4.4 समहसंपर्क माध्यमाचा बाल्यावस्था व विकासाच्या अवस्थावरील प्रभाव

अ) समहसंपर्क माध्यमाचे प्रकार - लिखित, इलेक्ट्रॉनिक, सामाजिक माध्यम

ब) समहूसंपर्क माध्यमाचा बाल्यावस्था व विकासाच्या अवस्थावरील प्रभाव

<https://youtu.be/kTo0fnU3O0w>

Presented by :-
Dr. Siddharth Sudhakar Rao Howal